

Coronaproof!

Coronaproof!

12 praktische stappen om
de crisis door te komen

Gerhard Hormann

JUST
PUBLISHERS

Eerder verschenen van Gerhard Hormann:

Hypotheekvrij! (11e druk)
Helemaal vrij! (4e druk)
Het Nieuwe Nietsdoen (17e druk)
De omgekeerde werkweek (3e druk)
Het plakbandpensioen (5e druk)
Een jaar in het donker
Leven van de lucht (2e druk)
Eindelijk hypotheekvrij!

Auteur Gerhard Hormann
Copyright © 2021 Gerhard Hormann | Just Publishers BV
Uitgever Hans van Maar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke andere wijze
ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Just Publishers BV.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print,
photoprint, microfilm, digital files or any other means, without written permission from
Just Publishers BV.*

Omslagontwerp Ben Gross
Auteursfoto Brendan Hormann
Opmaak Studio Spade, Voorthuizen
Redactie en productie Hanzeboek

ISBN 97890 8975 869 9

NUR 600

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL

Inhoud

Voorwoord	7
1. Luister naar je gevoel	12
Alles verkopen vanuit een vaag voorgevoel	13
Was die laatste vakantie meteen ook de allerlaatste?	21
2. Gebruik je fantasie	30
Sommige mensen waren na één week al coronamoe	31
Alsof je ineens de hoofdpersoon bent van je eigen thriller	40
3. Neem op tijd maatregelen	48
Hamsteren doe je uit angst voor andere hamsteraars	49
Dit is het boodschappenlijstje voor de Apocalyps	57
4. Geloof niet blindelings alle deskundigen	66
Mijn boek verschijnt op het slechtst denkbare moment	67
Luister je naar Lange Frans of denk je logisch na?	75
5. Beschouw dit als een buitenkans	84
Corona is geen katalysator maar een centrifuge	85
Eindelijk kan ik mijn hypothese in de praktijk toetsen	94
6. Verhuis naar de provincie	103
Is de huizenmarkt misschien immuun voor het virus?	104
Als schrijver zit je altijd al in een soort quarantaine	114

7. Lik je wonden en laat je omscholen	123
Met een vaccin zijn we er nog zomaar niet	124
Het virus heeft mijn muzieksmaak alvast veranderd	133
8. Houd rekening met het ondenkbare	142
Je bent pas echt coronaproof als je veilig thuisblijft	143
Moeten we deze periode beschouwen als een soort time-out?	152
9. Hak belangrijke knopen door	161
Van thuiswerken is nog nooit iemand doodgegaan	162
In het leven is alles een kwestie van keuzes maken	172
10. Richt je op het kleine en het nabije	181
Deze crisis maakt een einde aan de EU en aan de euro	182
Nu weten we weer wat echt belangrijk is in het leven	191
11. Omarm de onzekerheid	201
Een vakantiehuis blijkt opeens een prima belegging	202
De zomervakantie hebben we stiekem alweer geboekt	211
12. Probeer zo verantwoord mogelijk te leven	220
En straks ontwaken we uit deze nachtmerrie in een veel betere wereld	221
Vanaf nu betekent duurzaamheid echt iets heel anders	230

Voorwoord

‘De pandemie en het bijbehorende economische infarct gaan veel overhoop gooien, zoveel is inmiddels duidelijk. Over deze weken gaan geschiedenisboeken worden volgeschreven.’

JOURNALIST WOUTER VAN NOORD

In mijn vorige boek schreef ik nietsvermoedend dat het jaartal 2020 het waarschijnlijk heel goed zou gaan doen in de geschiedenisboeken. Het had de klank van een rampenfilm over een komeet die richting aarde suist, maar zelf dacht ik eerder aan zoiets relatief onschuldigs en onvermijdelijks als een economische ommekeer. Tegelijk kon ik onmogelijk vermoeden dat het zo’n veelbesproken jaar zou worden dat zowel Gers Pardoel als Bon Jovi hun nieuwste album ernaar zouden vernoemen.

Nu is een nieuwe cd van Jon Bongiovi allang geen reden meer om de vlag uit te hangen, maar in 2020 hing die vlag vanaf begin maart halfstok. Het was een verloren jaar, een opeenvolging van telkens weer nieuwe teleurstellingen die – zoals mijn jongste zoon het treffend uitdrukte – aanvoelde als ‘één lange, saaie dag’. Het afgelopen jaar maakte een einde aan de vanzelfsprekendheid van onze vrijheid en welvaart en rekende af met het idee van maakbaarheid. Het was een jaar om snel te vergeten, maar tegelijk werden we met onze neus op de feiten gedrukt.

Ik heb ooit gezegd dat mijn kleinkinderen waarschijnlijk zullen concluderen dat 2018 het mooiste jaar van mijn leven moet

zijn geweest als ze mijn agenda van dat jaar in handen krijgen en meer dan 250 ingeplakte bioscoopkaartjes tellen. Grote vraag is hoe ze vervolgens over 2020 zullen oordelen als ze al die lege pagina's achter elkaar zien. Een archeoloog uit een verre toekomst zou zelfs abusievelijk kunnen veronderstellen dat ik ergens in het voorjaar dood van mijn racefiets ben gevallen of dat de aarde is getroffen door een in een silo achtergebleven neutronenbom.

Op dezelfde manier heb ik de kredietcrisis in 2008 altijd beschouwd als een schot voor de boeg en het startsein om het over een heel andere boeg te gooien. Inmiddels vraag ik me af of de coronacrisis een tweede waarschuwingsschot is geweest of dat we deze keer midscheeps zijn geraakt, ergens onzichtbaar onder de waterlijn. Feit is dat het roer om moet, dat we het logboek door moeten vlooien op zoek naar wijze levenslessen en de koers moeten wijzigen. Misschien moeten we zelfs vaststellen dat het oude normaal waar we zo naar terugverlangen behoorlijk abnormaal aan het worden was.

Dit boek had ook – of misschien zelfs beter – coronamoe kunnen heten of zelfs coronavrij. Er bestaat namelijk niet zoiets als 'coronaproof', omdat alle genomen maatregelen arbitrair waren en het virus elke keer weer voor verrassingen wist te zorgen. Er is maar één ding coronaproof en dat is thuisblijven, leven als een kluzenaar of kloosterling en contact met andere mensen – lees: potentiële virusdragers – zoveel mogelijk vermijden. In die zin was het voor mij een uitgelezen moment om aan een nieuw boek te beginnen, al was het maar om de achterliggende periode te bevatten en in zinnen te vatten.

Het woord 'coronaproof' duidt ook op een beproeving en misschien zelfs wel op een voorproefje van wat ons later deze eeuw

allemaal nog meer te wachten staat. Dit boek kun je daarom beschouwen als een stukje geschiedschrijving, maar vooral als een vooruitblik. Welke voorlopige conclusies kunnen we trekken uit de coronacrisis en wat probeert de pandemie ons op een weinig subtiele manier in te peperen? Gaan we met een vaccin terug naar het oude normaal of slaan we een geheel andere weg in? Krijgen we in het kielzog van het virus een golf aan faillissementen en ontslagen of gaat er een golf van opluchting door de samenleving en feesten we straks weer alsof het 1999 is?

We hebben in elk geval geleerd dat al onze mooie plannetjes zomaar in de war kunnen worden geschopt. Zelf heb ik vooral 'spijt' van het feit dat ik tot de uitbraak van covid-19 niet iets bewuster heb stilgestaan bij het unieke tijdvak waarin we leefden en niet wat meer heb genoten van het simpele feit dat je op ieder moment zonder enige beperking kon doen wat je wilde. Zo bekeken nam ik toch nog teveel voor lief, ook al leefden we de afgelopen jaren al veel bewuster dan in de periode daarvoor.

Misschien moeten we de pandemie beschouwen als een soort virtuele bijna-doodervaring, een totaal onverwacht ongeluk waarvan we straks hopelijk op wonderbaarlijke wijze herstellen. Als het 'oude leven' inderdaad in grote lijnen terugkeert, laten we dat voortaan dan heel bewust beleven, laten we het koesteren en cultiveren, laten we het dankbaar in ontvangst nemen en er behoedzaam mee omgaan, laten we het eren en eerlijk verdelen, laten we het beschermen en laten we er vooral steeds weer heel aandachtig bij stilstaan.

Er bestaat een parallel universum waarin ik op mijn verjaardag op de vierde rij zat bij een concert van Frazey Ford in Den Bosch om daarna samen met mijn vrouw te overnachten in een roman-

tisch bed & breakfast. Het pijnlijke is dat dat parallelle universum in dit geval niet is ontsproten uit de fantasie van een sciencefiction-schrijver, maar pijnlijk realistisch, bijna zichtbaar door een dun horrengaas en zo nabij dat je er met één enkele stap kunt komen. Je hoeft aan het afgelopen jaar maar één variabele te veranderen en KLM had 2020 kunnen afsluiten als het meest winstgevende jaar sinds tijden.

Dáár gaat dit boek dus ook over: dat de winst van de één het verlies is van de ander en dat alles een keerzijde heeft of juist een onverwacht positief neveneffect. Door de coronacrisis is de filedruk afgenomen, bleek thuiswerken ineens de gewoonste zaak van de wereld en hebben mensen in hun vakantie mogen ervaren hoe verrassend mooi ons land eigenlijk is. Je kunt je zelfs afvragen of het achteraf gezien geen waanzin was om helemaal naar Bali te vliegen, terwijl je misschien nog niet eens in alle provincies was geweest.

Het afgelopen jaar hebben mensen, misschien zelfs voor het eerst, kunnen ervaren hoe relaxed het is om niet eerst 1500 kilometer zuidwaarts te rijden voordat de vakantie kan beginnen of in lange rijen aan te sluiten op een overvol vliegveld. Tegelijk bleek een eigen tuin goud waard op het moment dat de terrassen overal gesloten werden. Zo beginnen we aan dit slotstuk van de pandemie met een heel ander wensenlijstje en misschien zelfs wel met een totaal ander waardenstelsel.

Op de valreep attendeerde iemand me erop dat ook de Beach Boys al in 1969 een album hadden uitgebracht met als titel 2020. Bij nader inzien bleek dat echter om 20/20 te gaan, een uitdrukking die opticiens gebruiken voor iemand met een perfect gezichtsvermogen. Het kan dus best dat we nu nog in de mist dwalen, maar dat deze periode leidt tot een scherpere blik en

meer inzicht. Soms hoef je maar één schuin streepje te zetten om alles van een heel andere kant te bekijken en van een compleet nieuwe betekenis te voorzien.

1 Luister naar je gevoel

Alles verkopen vanuit een vaag voorgevoel

‘Het “goede nieuws” van Goldman Sachs is dat de bank uitgaat van een korte, hevige schok, die in de eerste helft van dit jaar valt, waarna snel herstel volgt. De komende twee maanden zou de piek van het aantal ziektegevallen vallen. Beurzen zouden in de tweede helft van het jaar weer moeten terugveren.’

COLUMNIST JAN MAARTEN SLAGTER

In mijn vorige boek valt te lezen hoe ik eind november 2019 naar Centraal Beheer en Aegon heb gebeld met de opdracht mijn koopsompolissen – met een opgebouwde waarde van in totaal zo’n 35.000 euro – van de beurs te halen en te parkeren op een stallingsrekening. Dat klinkt ingewikkeld, maar feitelijk vraag je ze om al je aandelen te verkopen en de opbrengst in een oude sok te stoppen. Je hebt vanaf dat moment geen rendement meer, maar je loopt ook niet het risico dat de waarde daalt.

Deze beslissing presenteerde ik als een rationeel besluit, slechts gebaseerd op de feitelijke waarneming dat de beurzen een hoog niveau hadden bereikt (net zo hoog ongeveer als vlak voor de kredietcrisis in 2008). Met een resterende looptijd van slechts 2,5 jaar en de einddatum in zicht leek het me raadzaam om geen risico te nemen en dat bedrag vast te pinnen. Van de opgebouwde waarde zou ik mezelf vanaf mijn pensioendatum zeven jaar lang 5000

euro bruto aan extra aanvullend pensioen kunnen uitkeren.

Die feitelijke constatering staat echter in schril contrast met de bijna paniekerige manier waarop ik dit nog voor het einde van de maand geregeld wilde hebben. Aandelen kun je elk moment verkopen, maar dit soort overstapmomenten vindt slechts één keer per maand plaats (en meestal op de laatste dag). Bij Centraal Beheer bleek één telefoontje voldoende om het te regelen, maar bij Aegon moest ik een speciaal formulier downloaden van de website, uitprinten, invullen en opsturen.

Mijn oudste zoon zal zich ongetwijfeld herinneren hoe geagiteerd ik zijn kamer binnen kwam lopen om te zien of het bewuste document al uit de printer tevoorschijn was gekomen. Nog dezelfde dag deed ik het op de post, hoewel later bleek dat ik het niet helemaal correct had ingevuld. Voor de zekerheid werd ik daarom nog gebeld door een medewerker van Aegon die mij daarop attendeerde en tevens meldde dat ik had belegd in een fonds dat een minimale uitkering garandeerde.

Voordat hij was uitgesproken, onderbrak ik hem met de mededeling dat hij alles moest verkopen. Vanaf dat moment volgde ik de beurs op de voet om te zien of ik het juiste besluit had genomen. Daar zag het niet naar uit, want de AEX steeg gestaag door richting de 630 punten. Hardnekkige optimisten durfden zelfs al hardop te fantaseren over een koersdoel dat dicht in de buurt zou komen van het absolute record uit het jaar 2000.

Dat bleek ijdele hoop, want in de laatste week van februari begonnen de beurzen wereldwijd in te zakken. In een later hoofdstuk zal ik beschrijven dat ik nog precies weet waar ik was op het moment dat de hele bliksemse boel begon te schuiven, al kon ik in eerste instantie mijn ogen niet geloven. In zekere zin voelde ik me een amateurgoochelaar die op de tast zijn hand in een hoge hoed

had gestoken en tot zijn stomme verbazing opeens twee levens-
echte konijnenoren te pakken had.

Wat ik in *Eindelijk hypotheekvrij!* niet vermeldde – omdat het er
niet echt toe deed en ook om mezelf niet voor schut te zetten –
was dat er iets voorafging aan dat besluit om mijn aandelen weg
te doen. Zelfs nu nog voel ik enige schroom om het met de lezer te
delen, zeker omdat mensen vaak tegen mij zeggen dat ik zo heer-
lijk nuchter ben. Met nuchterheid heeft dat voorval namelijk wei-
nig van doen, wel met verwondering en een diep ontzag voor het
ongrijpbare en onbevattelijke.

Op een dag in oktober liep ik door de supermarkt waar mijn
jongste zoon vakkenvuller is en die ik sindsdien beschouw als
'mijn' winkel. Toen ik nog fulltime werkte, deed ik nooit bood-
schappen, nu fiets ik bijna elke dag wel even naar het centrum om
daar iets te kopen voor de avondmaaltijd en de voorraad brood
en melk aan te vullen. Als er dus iets alledaags is in mijn bestaan,
dan is het wel dat bezoek aan de buurtsuper.

Maar toen bleef ik opeens middenin de winkel staan in het
ontzagwekkende besef dat dit alles, juist dit alleedaagse, eerdaags
verleden tijd zou zijn. Waar dat gevoel vandaan kwam, weet ik
nog steeds niet, maar ik liep verdwaasd tussen de schappen door
als een tijdreiziger die vanuit een barre toekomst afkomstig is en
zich verbaast over zoveel overdaad. Mensen roemen mij wel eens
als visionair, maar dit was de eerste keer dat ik iets meemaakte
wat daadwerkelijk leek op een visioen.

Geen idee wat me die middag bezieldde of wat me overkwam,
maar je kunt je voorstellen dat de energie van al die hamsteraars
die hier amper een paar maanden later paniekerig in de schap-
pen aan het graaien waren terug rimpelde in de tijd. Voor een